

Megnyílt a német és az osztrák munkaerőpiac a kelet-közép-európai munkavállalóknak

Kőrösi István

2011. május 1-én, hét évvel a kelet-közép-európai országok EU-csatlakozása után megnyílt Németország és Ausztria munkaerőpiaca is e térség munkavállalói számára. Németország valamennyi közép-európai ország legnagyobb külkereskedelmi, tőkenyújtó, technológia-szállító és kooperációs partnere. Németország működőtőke-kivitele és beruházásai révén a közép-európai térség beszállításai már eddig is jelentős szerepet játszottak a német gazdaság működésében, ami a közép-európai munkaerő versenyelőnyére épített. Az 1990-es években a kelet-közép-európai térségből 3,3 millió migráns munkavállaló kapott ideiglenes munkát Németországban. 2009-ben 580 ezer kelet-közép-európai állampolgár élt regisztráltan Németországban; közülük 150 ezer adó- és járulékfizetőt tartottak nyilván.

2011 májusában a német bruttó hazai termék növekedési üteme 2,6 százalékot tesz ki éves szintre vetítve, s 2010-ben 3,6 százalékos ütemet regisztráltak. A keresők száma Németországban jelenleg 40,7 millió főt tesz ki, a munkanélküliek száma pedig 2,9 millió. Több éves 3-4 milliós szintről 2011 első negyedévében süllyedt a munkanélküliség a hárommillió határ alá. A munkanélküliségi ráta így jelenleg 7,0 százalékra csökkent.

A német gazdaság a kelet-közép-európai országok munkaerő-kínálata számára a legvonzóbb külföldi partner. A belátható időtávban (3-4 év alatt) 1,2 millió fő munkavállaló németországi letelepedésével számolnak a kelet-közép-európai országokból; ebből idén és jövőre várhatóan 800 ezer fő vállal munkát. A kereseti különbségek általában névlegesen 5-8:1 arányúak Németország és a kelet-közép-európai országok között, de vásárlóerő-paritáson is igen jelentős a különbség: a lengyel átlagkereset a németországinak 44 százalékát, a szlovákiai 37, a magyar 39 százalékát éri el.

A kölni Gazdaságkutató Intézet felmérése szerint a német munkavállalók 40 százaléka tart attól, hogy keresete csökkenhet a kelet-közép-európai országokból történő munkaerő-beáramlás hatására. Fontos tény viszont, hogy a 2011. május 1-i nyitás után az újonnan beáramló munkaerőt nem

lehet alacsonyabb bérért foglalkoztatni, mint a német tarifaszervezésben megállapított bér. Munkajogilag és a munkaszerződések szerinti egyenlő elbánás vonatkozik a beáramló kelet-közép-európai munkaerőre is. Az azonos bérezés mellett a társadalombiztosítási befizetési kötelezettségek és jogosultságok terén is egyenlő elbánás történik. A szakképzettséget az annak igazolását igénylő munkakörökben el kell ismertetni. A szerzett nyugdíjjogosultságot nyilvántartják és a nyugdíjkorhatár elérése után folyósítják.

Németországban a 2011. május 1-i nyitás után, mint már eddig is, az informatikusok, az orvosok, a kutató-fejlesztő mérnökök, a természettudósok iránt mutatkozik a legnagyobb kereslet, de éppen ezekben a szakmákban lehetőség volt az elhelyezkedésre, sőt vonzották e szakmák képviselőit. Az újonnan megnyílt lehetőségek elsősorban az egészségügyi ápolók, az építőipari szakmunkások, a szerelők, a vegyipari és gépipari technikai személyzet iránt bővülnek. Az informatikai és villamosmérnökök iránti igény évente húsz százalékkal nő Németországban. Az autóiparban a következő két évben 11 ezer új mérnöki állást létesítenek. A pénzügyi szektorban és a termékértékesítésben is növekszik a kereslet a jól képzett külföldi munkaerő iránt. Érdekes, hogy külföldi sofőröket is növekvő számban alkalmaznak. E tendenciák nyomán a munkaerő-piaci nyitást követően egy év alatt nettó 100 ezer fős bevándorlásra számítanak Németországban.

Magyarországról több tízezer fő németországi munkavállalásával lehet számolni. Ez azonban nem nyomja le a béreket, mivel a német tarifabérek alatt nem lehet munkaerőt alkalmazni. A munkaerő migrációjának hirtelen megnövekedésével nem kell számolni, mivel a nyelvtudással rendelkező, szakképzett munkaerő már eddig is alkalmazást találhatott kooperációs szerződések keretében. A munkaerő-piaci nyitás a képesítés arányában könnyíti meg a munkavállalást, elsősorban az orvosi, a mérnöki, a természettudományi diplomával rendelkezők számára, őket követik a hiányszakmákbeli szakmunkások. A kelet-közép-

európai országok munkaerejének középtávon 2,4 százaléka vándorol ki az előrejelzések szerint Németországba, háromnegyed részük Lengyelországból. Jelenleg is mintegy 315 ezer lengyel munkavállaló dolgozik Németországban. A magyar munkaerő-kiáramlás ennek körülbelül kevesebb mint negyed részét teszi ki várhatóan. A felmérések szerint Ausztriában elsősorban a magyarokat, Németországban a magyarokat és lengyeleket várják a legszívesebben.

*

2011. május 1-től Ausztria is – Németországhoz hasonlóan, – megnyitotta munkaerőpiacát a 2004-ben EU-tagga vált kelet-közép-európai országok munkavállalói előtt. Máris részletes osztrák elemzések készültek a munkaerő-piaci nyitás várható hatásairól. A szabad munkaerő-áramlás május elején már megkezdődött.

A munkaerő-állomány Ausztriában hárommillió 650 ezer főt tesz ki; jelenleg a külföldről jött munkaerő létszáma majdnem eléri az 500 ezer főt. 2004 óta 660 ezren vándoroltak be Ausztriába, amely a legvonzóbb célországok közé tartozik. Az EU-csatlakozás óta közel százezer bevándorló érkezett Kelet-Közép-Európából. Magyarországról Ausztriába 25 600 fő települt át.

Osztrák munkaerő-piaci felmérések szerint a jelenlegi munkaerő-piaci nyitás után egy-két éven belül Csehországból, Szlovákiából és Magyarországról érkezik a legtöbb munkavállaló; összesen mintegy 70 ezer főre számítanak. Csehországból 32 ezer, Magyarországról 24 ezer, Szlovákiából 14 ezer munkavállalót jeleznek előre. E három országból a munkaerőnek csak kisebbik része kíván áttelepülni, nagyobb részük, ha mód van rá, a napi vagy heti ingázást választja, számukat 38 ezer főre becsülik. Főleg a határ menti területeken jelentős ez a szándék, mivel az ingázó munkaerő élvezheti a magasabb osztrák munkabéreket, ugyanakkor a hazai megélhetés összességében olcsóbb, és nem merül fel pótlólagos lakhatási költség.

Az Ausztriába törekvő munkaerő 14 százaléka rendelkezik felsőfokú, további 74 százaléka középfokú végzettséggel a felmérések szerint. A bevándorolni szándékozók 60 százaléka férfi. Érdekes adat, hogy 53 százalékuk tud folyékonyan németül; ugyanakkor a másik oldalról ez azt jelenti, hogy majdnem minden második munkavállaló nyelvtudás híján nem tud kvalifikált munkát vállalni. Magyarországon a középszintű tanulók 49 százaléka tanul németül; ez az arány Csehországban 61, Szlovákiában 68 százalék.

Az ausztriai munkavállalásra a legfőbb indítékok fontossági sorrendben: a magasabb jövedelem, a jó foglalkoztatási kilátások, a jobb munkafeltételek és ezt követően az új tanulás, az új képzettségszerzés motívuma. Az elhelyezkedés fő területei: az építőipar, a kiskereskedelem, a vendéglátás, a szolgáltatások és az egészségügy. Ausztriában elsősorban építőipari szakmunkásokat, szakképzett vendéglátóipari munkaerőt, bolti eladókat, ápolónőket várnak

Magyarországról és a szomszédos országokból. A mérnöki és természettudományi végzettségű diplomások iránt is érdeklődés van. Ausztriát a migrálók közel 40 százaléka a földrajzi közelség miatt választja. A magyarok számára Bécs, Burgenland és Alsó-Ausztria a legvonzóbb tartományok. Burgenlandban már minden tízedik munkavállaló magyar és arányuk tovább növekszik. A munkát keresők mintegy fele ismerősökön, barátokon keresztül talál munkát, a munkaerő-közvetítő szolgálatokat 13 százalékuk veszi igénybe, s 11 százalék az interneten keresztül keres állást.

A felmérések szerint az osztrák munkaerőpiacra törekvők mintegy 60 százaléka 2-3-szoros jövedelmet vár el Ausztriában a hazaihoz képest, 15 százalékuk pedig 4-5-szöröseket. Mivel a legtöbb ágazatban az osztrák nettó jövedelmek – ágazattól és képzettségtől függően, – a magyarországinak 2,5-4-szeresét teszik ki, a munkavállalók elvárásai reálisak és rendszerint teljesülnek. A magyar egy főre jutó bruttó hazai termék az osztráknak 31 százalékát éri el, de a bérkülönbség tartósan jóval nagyobb. A migránsok 36 százaléka keres tartós foglalkoztatást, 40 százalékuk viszont leginkább szezonmunkára kíván szerződni. Az ausztriai munkavállalással szerzett magasabb jövedelemből a migrálók fele ingatlanvásárlást, illetve építést kíván megvalósítani, döntően itthon, Budapesten és Nyugat-Magyarországon.

A gazdasági növekedés üteme Ausztriában idén nagyban függ a fellendülés stabilizálódásától; a prognózisok az 1,7-2,5 százalékos sávban mozognak, 2012-re két százalék körüli növekedést várnak. A munkanélküliségi ráta Ausztriában 4,3 százalék, ami Luxemburg és Hollandia mellett a legkedvezőbb adat az Európai Unióban. 2011-ben 52 ezer új munkahelyet teremtenek; az előrejelzések szerint ennek mintegy fele jut a Magyarországról, Csehországból és Szlovákiából érkezőknek. Ez azt jelenti, hogy az osztrák munkaerő-piaci nyitás nem jár negatív következményekkel az osztrák munkavállalókra, az újonnan érkezettek nem szorítják ki őket. Az Ausztriába törekvő magyar munkaerő jelentős része, körülbelül egyharmada 3-5 éves munkavállalást céloz meg. Ha ez magasabb kvalifikációs szerzéssel, tapasztalatgyűjtéssel és a jövedelmek hazaküldésével jár, ráadásul az ingázók esetében a hazai életvitel is egyértelműen folyamatos, akkor Magyarország számára is pozitív lehet a mérleg.

Nemzetközi tapasztalatok szerint a migráció súlyos teherterheléssel jár. Így inkább a tőkét, a technológiát és a beruházásokat kellene elvinni az emberekhez, mintsem ők vándoroljanak a munkahelyek után. A külföldi tapasztalatszerzéssel és megtakarításokkal hazatérő munkaerő azonban a gazdasági felemelkedés fontos tényezője lehet a kelet-közép-európai országokban. Magyarországon is.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu honlapon